

Johanna Jadstrand
010-473 58 49
Fredrik Malmberg
010-473 50 00

Till
Socialdepartementet

Svar på remiss gällande Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag (SOU 2020:47)

Specialpedagogiska skolmyndigheten väljer att endast lämna synpunkter på vissa av utredningens bedömningar och förslag.

Förslag 5.1.2 Innebörden av begreppet socialtjänst anges i lagen

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar. Specialpedagogiska skolmyndigheten har inga invändningar mot att sådan verksamhet som Statens institutionsstyrelse bedriver med stöd av skollagen (2010:800) eller förordningen (1983:28) om undervisning av barn och ungdomar som vistas vid särskilda ungdomshem inte ska räknas som socialtjänst. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill dock påtala att det är av största vikt att undervisning och god skolverksamhet värderas och lyfts fram som en primär del i samhällets ansvar för barn och unga. Att barn och unga klarar sin skolgång är den enskilt viktigaste skyddsfaktorn för att främja god hälsa och delaktighet i samhället.

Bedömning 8.3.3 Målgruppsindelningen bör tonas ned

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar inte bedömningen i dess helhet. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill lyfta fram att på skolområdet pekar Specialpedagogiska skolmyndighetens rapport Villkor i Utbildning 2018 på att kunskaperna om barn och elever med funktionsnedsättning i skolan brister. Det är en brist att Sverige saknar uppföljningsmål för denna målgrupp. Specialpedagogiska skolmyndigheten ser mot denna bakgrund att det kan vara förenat med risker att tona ned målgruppsindelningen inom socialtjänsten utifrån de uppenbara bristerna inom skolområdet vad gäller kunskap om målgruppen barn och elever med funktionsnedsättning, som är särskilt utsatt i alla åldrar.

Specialpedagogiska skolmyndigheten välkomnar förslagen kring behoven av ökad uppföljning och statistik för denna målgrupp. Det resonemang som framförs i

betänkandet s. 604–605 finner Specialpedagogiska skolmyndigheten står i motsats till förslaget att tona ned målgruppsindelningen.

Bedömning och förslag 15.10.4 En ny lag om socialtjänst- dataregister

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar och bedömningen och tillstyrker förslaget.

Förslag 15.10.7 Personuppgifter som får behandlas

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar. Det bör förtydligas att även personuppgifter som rör hälsa ska få behandlas.

Förslag 19.2.3 Bestämmelsen om barnets bästa anpassas till barnkonventionens lydelse

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar. Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att det är viktigt att synliggöra barnperspektivet, barnets perspektiv och barnrättsperspektivet och hur de olika synsätten blir tydliggjorda och stärkta i förhållande till föräldrabalken.

Förslag 19.3.2 Rätten till information förtydligas i socialtjänstlagen

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill framhålla att den som lämnar information till ett barn behöver kunna kommunicera med barnet utifrån barnets språkliga förutsättningar. Den som lämnar information till ett barn behöver även ha den kunskap som krävs för att kunna möta barnet och anpassa den information som ges utifrån barnets individuella förutsättningar. Detta följer av artikel 7 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Bedömning och förslag 19.4.1 Om barnet inte vill framföra sina åsikter ska detta respekteras

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill framhålla att det är skillnad mellan att inte vilja och att inte kunna framföra sina åsikter. Det finns en stor risk att barn som inte känner tillit eller som behöver ha en relation för att våga prata, eller barn som exempelvis har en språkstörning eller selektiv mutism, misstas för att inte vilja framföra sina åsikter. Därför måste utgångspunkten vara en trygg och tillitsfull miljö med personal som har hög kompetens att se, lyssna, kommunicera och möta alla barns olikheter och förutsättningar. Även i detta sammanhang

aktualiseras Sveriges åtaganden enligt artikel 7 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Förslag 19.5.2 Utökad möjlighet för socialtjänsten att samtala med barn utan vårdnadshavarens samtycke

Specialpedagogiska skolmyndigheten tillstyrker förslaget med följande kommentar. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill lyfta fram behovet av att beakta barnets rättighet att förstå och göra sig förstådd, vilket förutsätter utbildning och god kunskap i att samtala med barn och utifrån olika former av kommunikationssätt.

Bedömning 19.5.3 Stöd för samtal med barn under en förhandsbedömning

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar bedömningen med följande kommentar. Specialpedagogiska skolmyndigheten anser att stödet behöver innehålla såväl en professionell utbildning som ett stödmaterial.

I sårbara situationer är det särskilt viktigt att inte bara anpassa kommunikationen till ålder och mognad. En avgörande trygghetsfaktor kan vara barnets behov av språk eller kommunikationssätt för att göra sig förstådd och förstå.

Funktionsnedsättning innebär att samtal kan behöva föras på många olika sätt och med olika typer av kommunikation samt med kommunikativa verktyg.

Ett stödmaterial för samtal är högst adekvat. Till den myndighet som får ett sådant uppdrag, kan Specialpedagogiska skolmyndigheten bidra med olika typer av kunskap kring samtal med barn utifrån olika funktionsnedsättningar och varierande behov.

I det samtalsstöd som föreslås bör det också framkomma hur man i samtalet kan försäkra sig om att barnet har förstått information, syftet med samtalet och att barnets åsikter kan förstås och beaktas.

Övrigt

Specialpedagogiska skolmyndigheten delar utredningens slutsatser (s. 605) att statistiken för personer med funktionsnedsättning är inte tillräcklig i förhållande till de behov som finns utifrån ett jämställdhetsperspektiv men inte heller för att kunna följa utvecklingen över tid och se vad insatserna faktiskt leder till, och att en utökad personnummerbaserad statistik är avgörande för att kunna avgöra vilka insatser och åtgärder som behövs för att nå bättre livsvillkor för personer med funktionsnedsättning. Specialpedagogiska skolmyndigheten vill i detta sammanhang även påtala behovet av statistik om barn, elever och

vuxenstuderande med funktionsnedsättningar bland annat för att kunna följa upp och utvärdera deras situation i skolväsendet.¹

Specialpedagogiska skolmyndigheten välkomnar att utredningen på sidan 383 lyfter fram Skolfam som en förebyggande arbetsmodell. I sammanhanget bör även andra satsningar på att förebygga skolmisslyckanden för placerade barn belysas. Som exempel finns SiSam som tagits fram av Statens institutionsstyrelse och Specialpedagogiska skolmyndigheten och SAMS som tagits fram av Specialpedagogiska skolmyndigheten, Skolverket och Socialstyrelsen.

Sakkunniga har i detta ärende varit Emelie Cramér Wolrath, Lena Hammar, Elisabeth Högberg, Liselott Ljunggren och Agneta Wikström. Föredragande har varit Johanna Jadstrand.

För Specialpedagogiska skolmyndigheten

Fredrik
Malmberg

Elektroniskt
undertecknad av
Fredrik Malmberg

Datum: 2021.01.27
13:53:22 +01'00'

Fredrik Malmberg

Generaldirektör

¹ se vidare gemensamt yttrande till Utbildningsdepartementet och Socialdepartementet av Specialpedagogiska skolmyndigheten och Myndigheten för delaktighet gällande behov av nationell statistik om elever med funktionsnedsättningar den 25 september 2020, dnr 1 STY-2020/650